

کتابشناسی برگزیده فلسفه اخلاق

حبیب‌الله کاظم‌خانی

فلسفه اخلاق، یکی از شاخه‌های مهم فلسفه است که در آن از موضوع خاص اخلاق بحث می‌شود. البته باید توجه کرد که در اینجا مقصود از فلسفه، علم خاصی که از موجود بماهو موجود بحث می‌کند، نیست، بلکه مراد از آن، طرح مباحث و مسائل نظری در باب اخلاق است.

برای آنکه به تصویر روشنی از فلسفه اخلاق دست یابیم و به جایگاه و اهمیت آن پی ببریم، ناگزیریم که در باب مفاهیمی چون اخلاق، علم اخلاق و فلسفه علم اخلاق، که ایضاً مفهومی آنها می‌تواند در فهم فلسفه اخلاق به ما مدد رساند، توضیحاتی - ولو مختصر - عرضه کنیم.

اخلاق: کلمه «اخلاق» که جمع خلق است، در لغت بر صفت نفسانی رسوخ یافته‌ای [اعم از فضیلت و رذیلت] در نفس آدمی دلالت می‌کند که معمولاً کارها و افعال متناسب و مطابق با آن صفت، بدون نیاز به تفکر و تأمل، از انسان صادر می‌شوند.

اما اخلاق در معنای اصطلاحی‌اش علاوه بر صفات نفسانی پایدار و راسخ، به معنای دیگری هم به کار رفته است. اخلاق گاهی به عنوان صفت فعل به کار می‌رود و مراد از آن تمام صفات نفسانی‌ای است که منشأ کارهای پسندیده یا ناپسند واقع می‌شوند، خواه آن صفت به صورت پایدار و راسخ در آید و خواه ناپایدار و زودگذر باشد؛ و گاهی هم به معنای خاصی به کار می‌رود که فقط شامل صفات و افعال نیک و پسندیده و، به سخن دیگر، اخلاق فاضله است.

علم اخلاق: علم اخلاق علمی است که موضوع آن صفات خوب و بد است از آن

جهت که با افعال اختیاری انسان مرتبطند؛ همچنین، علمی است که از کیفیت اکتساب فضایل یا اجتناب از رذایل از آن جهت که برای انسان قابل اکتساب یا قابل اجتنابند، بحث می‌کند.

فلسفه علم اخلاق: موضوع این شاخه از معرفت، علم اخلاق است که در آن از مباحثی نظیر تاریخچه علم اخلاق، تحولات پدید آمده در علم اخلاق و عوامل آن تحولات، هدف از علم اخلاق، روشهای به کار رفته در علم اخلاق، فایده علم اخلاق و... سخن به میان می‌آید.

فلسفه اخلاق: فلسفه اخلاق علمی است که از موضوعات قضایای اخلاقی مانند ظلم، ایثار، فداکاری، شجاعت، سخاوت و... و نیز از محمولات قضایای اخلاقی نظیر خوب، بد، وظیفه و... بحث می‌کند. از سوی دیگر، یک سلسله پرسشهای بنیادین در باب قضایای اخلاقی وجود دارند که علم اخلاق قادر به پاسخگویی بدانها نیست. فی‌المثل، پاسخگویی به پرسشهایی از قبیل اینکه «آیا قضایای اخلاقی از امور واقعی حکایت می‌کنند یا به قرارداد و اعتبار ما وابسته‌اند؟»، «ملاک اصلی ارزشهای اخلاقی چیست؟» و «آیا اخلاق مطلق است یا نسبی؟» بر عهده فلسفه اخلاق است که گاهی از آن با عنوان «فرا اخلاق» نیز یاد می‌شود.

در یک جمع بندی کلی، می‌توان مهمترین مباحث نظری و فلسفی در اخلاق و درباره اخلاق را تحت چهار عنوان کلی خلاصه کرد:

۱) **اخلاق تحلیلی یا فرا اخلاق؛** که در آن از معناشناسی الفاظ و مفاهیم اخلاقی، تحلیل گزاره‌های اخلاقی، و معرفت‌شناسی اخلاقی بحث می‌شود.

۲) **اخلاق دستوری یا هنجاری؛** که در بر دارنده مجموعه مباحثی درباره اخلاق است که جنبه مصداقی دارند.

۳) **اخلاق توصیفی؛** که در آن از مباحثی نظیر اینکه چه آرا یا قواعد یا افعال اخلاقی‌ای، بالفعل و عملاً در جامعه‌ای خاص یا در میان همه انسانها رایج و مشترک‌اند، سخن به میان می‌آید.

۴) **علم النفس اخلاقی؛** که حاوی مجموعه‌ای از مباحث فلسفی و احیاناً تجربی ناظر

به امور نفسانی و روانی‌ای که آدمی در مقام فاعل یا عامل اخلاقی یا در مقام ناظر و داور اخلاقی با آنها سر و کار می‌یابد.*

از آنجا که آگاهی از آثار و آرای موجود در باب هر موضوعی شرط لازم برای تحقیق و پژوهش در آن موضوع است، لازم است که هر نویسنده و محقق برای جامعیت نوشته و تحقیقش و صائب بودن آرای خویش پیش از هر اقدامی از منابع موجود در باب موضوع مورد تحقیقش آگاهی داشته باشد و این مهم نیز با فراهم کردن کتابشناسیهای موضوعی میسر است.

کتابشناسی برگزیده‌ای که در پی می‌آید، در همین راستا فراهم آمده است، به امید آنکه مورد استفاده محققان و علاقمندان به این موضوع قرار گیرد.

۱) آرنت، هانا؛ اندیشیدن و ملاحظات اخلاقی؛ ترجمه عباس باقری؛ تهران: نشر نی، ۱۳۷۹.

۲) آمارتیا سن؛ اخلاق و اقتصاد؛ ترجمه حسن فشارکی؛ تهران: نشر و پژوهش شیرازه، ۱۳۷۷.

۳) اتکینسون، آ.راف؛ درآمدی به فلسفه اخلاق؛ ترجمه سهراب علوی‌نیا؛ تهران: مرکز ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۶۹.

۴) اخوان، محمد؛ اخلاق کانت و اخلاق اسلامی؛ ویراسته ابوالفضل طریقه‌دار؛ قم: انتشارات اشراق، ۱۳۷۳.

۵) ادواردز، پل؛ فلسفه اخلاق؛ ترجمه انشاءالله رحمتی؛ تهران: مؤسسه فرهنگی انتشاراتی تبیان، ۱۳۷۸.

۶) ارسطو طالیس؛ اخلاق نیکو ماخوس؛ ج ۱، ترجمه سید ابوالقاسم پورحسینی؛ تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۵۶.

۷) —؛ اخلاق نیکو ماخوس؛ ج ۲، ترجمه سید ابوالقاسم پورحسینی؛ تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۶۸.

۸) ارسطو؛ اخلاق نیکو ماخوس؛ ترجمه محمد حسن لطفی؛ تهران: طرح نو، ۱۳۷۸.

- (۹) اسپینوزا، باروخ؛ اخلاق؛ ترجمه محسن جهانگیری؛ تهران: مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۷۶.
- (۱۰) استربا، جیمز پی؛ سه چالش با اخلاق؛ ترجمه علی حقی؛ مشهد: انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد، ۱۳۸۲.
- (۱۱) اسکندری، مصطفی؛ گزاره‌های اخلاقی از ارسطو تا علامه طباطبایی (سلسله دروس استاد محمد سند)؛ تهران: انتشارات مهر اندیش، ۱۳۷۹.
- (۱۲) ام. فیشر، جان؛ آزادی و جبر، فلسفه اخلاق (مجموعه مقالات برگرفته از: دایرةالمعارف فلسفه اخلاق، ویراسته لارنس، سی. بکر)، ترجمه جمعی از مترجمان؛ [بی جا]: [بی نا]، [بی تا].
- (۱۳) امید، مسعود؛ درآمدی بر فلسفه اخلاق؛ تبریز: انتشارات ارک تبریز، ۱۳۷۷.
- (۱۴) —؛ درآمدی بر فلسفه اخلاق از دیدگاه متفکران مسلمان معاصر ایران؛ تبریز: مؤسسه تحقیقاتی علوم اسلامی - انسانی دانشگاه تبریز، ۱۳۸۱.
- (۱۵) اونی، بروس؛ نظریه اخلاقی کانت؛ ترجمه آل بویه؛ قم: مؤسسه بوستان کتاب قم، ۱۳۸۱.
- (۱۶) بامداد، محمد علی؛ علم اخلاق، یا حکمت عملی؛ به کوشش محمود بامداد؛ تهران: مؤسسه مطبوعاتی شرق، ۱۳۴۲.
- (۱۷) بدوی، عبدالرحمن؛ هل یمکن قیام اخلاق وجودیه؛ مکتبة النهضة المصرية، ۱۹۵۳.
- (۱۸) —؛ الاخلاق النظرية؛ کویت: وكالة المطبوعات، ۱۹۷۵.
- (۱۹) —؛ الاخلاق عند کنت: وكالة المطبوعات، (توزیع، دارالقلم، بیروت، لبنان، الکویت)، ۱۹۷۹.
- (۲۰) برگسن، هانری؛ دوسر چشمه اخلاق و دین؛ ترجمه حسن حبیبی، تهران: شرکت سهامی انتشار، ۱۳۵۸.
- (۲۱) بکر، لارنس. سی. و دیگران؛ فلسفه اخلاق: مجموعه مقالات (برگرفته از دایرةالمعارف فلسفه اخلاق)؛ ترجمه جمعی از مترجمان؛ قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۸۰.

- (۲۲) تاریخ فلسفه اخلاق غرب؛ ترجمه گروهی از مترجمان؛ قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۷۸.
- (۲۳) بهشتی، سید محمد؛ بایدها و نبایدها: امر به معروف و نهی از منکر از دیدگاه قرآن، نسبی یا مطلق بودن خوبی و بدی؛ تهران: بنیاد نشر آثار و اندیشه‌های آیت‌الله شهید بهشتی، ۱۳۸۰.
- (۲۴) پایدار (پیمان)، حبیب‌الله؛ مبانی سنجش ارزشها؛ [تهران]: نشر آیت، ۱۳۵۷.
- (۲۵) پویمان، لویی؛ درآمدی بر فلسفه اخلاق: شناسایی درست و نادرست؛ ترجمه شهرام ارشد نژاد، تهران: انتشارات گیل، ۱۳۷۸.
- (۲۶) تربتی، محمد جواد؛ فلسفه اخلاق؛ [بی جا]: کتابخانه محمدی [بی تا].
- (۲۷) توفیق، طویل؛ مذهب المنفعة العامة فی فلسفة الاخلاق؛ مکتبة النهضة المصرية، ۱۹۵۳.
- (۲۸) جعفری، محمد تقی؛ اخلاق و مذهب؛ قم: انتشارات تشیع، ۱۳۵۴.
- (۲۹) جوادی، محسن؛ مساله باید و هست (بحثی در رابطه ارزش و واقع)؛ قم: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، ۱۳۷۵.
- (۳۰) حائری یزدی، مهدی؛ کاوشهای عقل عملی (فلسفه اخلاق)؛ تهران: مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، ۱۳۶۱.
- (۳۱) حسینی بهشتی، سید علیرضا؛ مبانی معرفت شناختی نظریه عدالت اجتماعی؛ تهران: انتشارات بقعه، ۱۳۷۸.
- (۳۲) داروال، استیون و دیگران؛ نگاهی به فلسفه اخلاق در سده بیستم؛ ترجمه مصطفی ملکیان؛ تهران: دفتر پژوهش و نشر سهروردی، ۱۳۸۰.
- (۳۳) رایبسون، دیو؛ اخلاق: قدم اول؛ ترجمه علی اکبر عبدال آبادی؛ تهران: شیرازه، ۱۳۷۸.
- (۳۴) راسخ، محمد (نویسنده و مترجم)؛ حق و مصلحت (مقالاتی در فلسفه حقوق، فلسفه حق و فلسفه ارزش)؛ تهران: طرح نو، ۱۳۸۱.
- (۳۵) راسل، برتراند؛ اخلاق و سیاست در جامعه؛ ترجمه محمود حیدریان؛ تهران:

انتشارات بایک، ۱۳۵۵.

- (۳۶) رشید یاسمی، غلامرضا؛ قانون اخلاق؛ تهران: رمضان، ۱۳۰۷.
- (۳۷) رویژک، پل؛ ارزشهای اخلاق در عصر علم؛ مترجمان: نفیسه و محبوبه ساطع؛ تهران: انتشارات حکمت، ۱۳۸۱.
- (۳۸) رهنمایی، سید احمد؛ درآمدی بر مبانی ارزشها؛ قم: مرکز انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۸۳.
- (۳۹) زنجانی، ابراهیم؛ فلسفه اخلاق اسلامی؛ بیروت: مؤسسه الاعلمی، ۱۴۰۰ ق.
- (۴۰) ژکس؛ فلسفه اخلاق (حکمت عملی)؛ ترجمه سید ابوالقاسم پورحسینی؛ تهران: مؤسسه انتشارات امیرکبیر، ۱۳۶۲.
- (۴۱) سالیوان، راجر؛ اخلاق در فلسفه کانت؛ ترجمه عزت الله فولادوند؛ تهران: طرح نو، ۱۳۸۰.
- (۴۲) سبحانی، جعفر؛ حسن و قبح عقلی یا پایه های اخلاق جاودان؛ نگارش: علی ربانی گلپایگانی؛ تهران مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، ۱۳۷۰.
- (۴۳) سروش، عبدالکریم؛ اخلاق خدایان؛ تهران: طرح نو، ۱۳۸۰.
- (۴۴) —؛ دانش و ارزش: پژوهشی در ارتباط علم و اخلاق؛ تهران: انتشارات یاران، ۱۳۵۸.
- (۴۵) سلزام، هوارد؛ علم اخلاق و پیشرفت؛ ترجمه مجید مددی؛ تهران: انتشارات روشنگران، ۱۳۷۵.
- (۴۶) سید قریشی؛ ماریه؛ دین و اخلاق؛ قم: انتشارات بضعه الرسول، ۱۳۸۱.
- (۴۷) شیدان شید، حسینعلی؛ عقل در اخلاق از نظرگاه غزالی و هیوم؛ قم: مؤسسه پژوهشی حوزه و دانشگاه، ۱۳۸۳.
- (۴۸) شیروانی، علی؛ اخلاق هنجاری؛ تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۷۸.
- (۴۹) —؛ فرا اخلاق؛ تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۷۶.
- (۵۰) —؛ اخلاق اسلامی و مبانی نظری آن؛ قم: انتشارات دارالفکر، ۱۳۸۱.

- (۵۱) صانع پور، مریم؛ *فلسفه اخلاق و دین*؛ تهران: مرکز مطالعات و انتشارات آفتاب توسعه، ۱۳۸۲.
- (۵۲) صانعی دره بیدی، منوچهر (ترجمه و تألیف)؛ *فلسفه اخلاق در تفکر غرب*؛ تهران: انتشارات دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۶۸.
- (۵۳) ؛ *فلسفه اخلاق و مبانی رفتار*؛ تهران: انتشارات صدا و سیما (سروش)، ۱۳۷۷.
- (۵۴) صبحی، احمد محمود؛ *الفلسفة الاخلاقية فى الفكر الاسلامى*؛ قاهره: دارالمعارف عصر، ۱۹۶۹.
- (۵۵) عادل عوا؛ *المذاهب الاخلاقية*؛ مطبعة جامعة دمشق، ۱۹۶۳.
- (۵۶) غرویان، محسن؛ *آموزش فلسفه اخلاق*؛ قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۷۶.
- (۵۷) ؛ *فلسفه اخلاق از دیدگاه اسلام*؛ [قم]: مؤسسه فرهنگی یمین، ۱۳۷۷.
- (۵۸) غریغوار، فرنسوا؛ *المذاهب الاخلاقية الكبرى*؛ قتیبه المعروفی؛ بیروت، باریس: منشورات عویدات، ۱۹۸۴.
- (۵۹) فتحعلی خان، محمد؛ *فلسفه اخلاق*؛ قم: انتشارات مرکز جهانی علوم اسلامی، ۱۳۷۷.
- (۶۰) فرانکنا، ویلیام کی؛ *فلسفه اخلاق*؛ ترجمه هادی صادقی؛ قم: مؤسسه فرهنگی طه، ۱۳۷۶.
- (۶۱) ؛ *فلسفه اخلاق*؛ ترجمه انشاء الله رحمتی؛ تهران: انتشارات حکمت، ۱۳۸۱.
- (۶۲) فصلنامه ارغنون (ویژه نامه فلسفه اخلاق)؛ شماره ۱۶، تابستان ۱۳۷۹.
- (۶۳) فصلنامه نامه فرهنگ (ویژه نامه اخلاق و فرهنگ)؛ سال چهارم؛ دوره سوم، پاییز ۱۳۸۳.
- (۶۴) فصلنامه کتاب نقد (ویژه نامه فلسفه اخلاق)؛ شماره ۳۰، بهار ۱۳۸۳.
- (۶۵) فصلنامه قیاسات (ویژه نامه دین و اخلاق)؛ سال چهارم، شماره سوم، پاییز ۱۳۷۸.
- (۶۶) فصلنامه نقد و نظر (ویژه نامه دین و اخلاق)؛ شماره اول و دوم، زمستان و بهار ۱۳۷۶-۷۷.

- (۶۷) فوت، فلیپا؛ نظریه‌های فلسفه اخلاق؛ ترجمه حسین کاجی؛ تهران: انتشارات روزنه، ۱۳۸۲.
- (۶۸) فوکیه (فولکیه)، پل؛ اراده؛ ترجمه اسحق لاله‌زاری؛ [تهران]: سازمان نشر فرهنگ انسانی، [بی تا].
- (۶۹) کانت ایمانوئل؛ بنیاد مابعدالطبیعه اخلاق؛ ترجمه حمید عنایت و علی قیصری؛ تهران: انتشارات خوارزمی، ۱۳۶۹.
- (۷۰) —؛ درسهای فلسفه اخلاق؛ ترجمه منوچهر صانعی دره‌بیدی؛ تهران: انتشارات نقش و نگار، ۱۳۷۸.
- (۷۱) —؛ صلح پایدار؛ ترجمه محمد صبوری؛ تهران: نشر به باوران، ۱۳۸۰.
- (۷۲) —؛ فلسفه فضیلت؛ ترجمه منوچهر صانعی دره‌بیدی؛ تهران: انتشارات نقش و نگار، ۱۳۸۰.
- (۷۳) کرسون، اندریه؛ الاخلاق فی الفلسفة الحدیثة؛ ترجمه عبدالحلیم محمود و دیگران، دارالاحیاء الکتب العربیه، ۱۹۴۹.
- (۷۴) —؛ المشکلة الاخلاقية والفلاسفة؛ ترجمه عبدالحلیم محمود و دیگران، دارالاحیاء الکتب العربیه، ۱۹۵۲.
- (۷۵) کروتووا، الگاناتانونا؛ اخلاق و انسان؛ ترجمه پرویز شهریاری؛ تهران: انتشارات فردوسی، ۱۳۶۱.
- (۷۶) —؛ اخلاق و انسان از دیدگاه لنین؛ ترجمه پرویز شهریاری؛ تهران: انتشارات فردوسی، ۱۳۸۰.
- (۷۷) گرگوار، فرانسوا؛ مشارب عمده اخلاق؛ ترجمه سید ابوالقاسم پورحسینی؛ تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۶۰.
- (۷۸) گورویچ، ژرژ؛ اخلاق نظری و علم آداب، امکانات و شرایط؛ ترجمه حسن حبیبی؛ تهران: انتشارات قلم، ۱۳۵۸.
- (۷۹) لوماریه؛ فلسفه اخلاق؛ ترجمه مهرانگیز منوچهریان؛ تهران: صفی علیشاه، [بی تا].
- (۸۰) محمد رضایی، محمد؛ تمییز و نقد فلسفه اخلاق کانت؛ قم: مرکز انتشارات دفتر

- تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، ۱۳۷۹.
- (۸۱) محمودیان، محمد رفیع؛ اخلاق و عدالت؛ تهران: طرح نو، ۱۳۸۰.
- (۸۲) مدرس‌سی، سید محمد رضا؛ فلسفه اخلاق؛ پژوهش در بنیانهای زبانی، فطری، تجربی، نظری و دینی اخلاق؛ ویراسته غلامعلی تفنگدار؛ تهران: سروش، ۱۳۷۱.
- (۸۳) —؛ فلسفه ارزشها؛ قم: انتشارات هجرت، ۱۳۶۰.
- (۸۴) مصباح یزدی، محمد تقی؛ کلمه حول فلسفه اخلاق؛ قم: مؤسسه در راه حق و اصول دین، [بی تا].
- (۸۵) —؛ دروس فلسفه اخلاق؛ تهران: مؤسسه اطلاعات، ۱۳۷۴.
- (۸۶) مصباح، مجتبی؛ بنیاد اخلاق: روشی نو در آموزش (فلسفه اخلاق)؛ قم: مرکز انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۸۲.
- (۸۷) —؛ (تدوین کننده) فلسفه اخلاق؛ قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۷۹.
- (۸۸) مطهری، مرتضی؛ جاودانگی و اخلاق؛ [قم]: انتشارات ۱۲ فروردین، [بی تا].
- (۸۹) —؛ فلسفه اخلاق؛ تهران: انتشارات صدرا، ۱۳۷۶.
- (۹۰) —؛ آشنایی با علوم اسلامی؛ ج ۲: کلام - عرفان - حکمت عملی؛ تهران: انتشارات صدرا، ۱۳۶۸.
- (۹۱) معلمی، حسن؛ مبانی اخلاق در فلسفه غرب و فلسفه اسلامی؛ تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۸۰.
- (۹۲) مغنیه، محمد جواد؛ فلسفه الاخلاق فی الاسلام؛ بیروت: دارالعلم للملایین، ۱۹۷۹.
- (۹۳) —؛ فلسفه اخلاق در اسلام؛ ترجمه دفتر تحقیقات و انتشارات بدر، [بی جا]: نشر کوکب، ۱۳۶۱.
- (۹۴) ملکیان، مصطفی؛ آرای اخلاقی و سیاسی مک ایستایر؛ تهران: انتشارات بقعه، ۱۳۷۹.
- (۹۵) —؛ اخلاق باور؛ تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۹.
- (۹۶) مک ایستایر، السدر؛ تاریخچه فلسفه اخلاق؛ ترجمه انشاء الله رحمتی؛ تهران:

انتشارات حکمت، ۱۳۷۹.

۹۷) مک ناورتن، دیوید؛ بصیرت اخلاقی؛ ترجمه محمود فتحعلی؛ قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۸۰.

۹۸) —؛ نگاه اخلاقی (درآمدی به فلسفه اخلاق)؛ ترجمه حسن میاننداری؛ تهران: سمت، ۱۳۸۳.

۹۹) منقح، ابراهیم؛ فلسفه اخلاق یا کلید گنج سعادت؛ [بی جا، بی نا، بی تا].

۱۰۰) مورا، جورج ادوارد؛ اخلاق؛ ترجمه اسماعیل سعادت؛ تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۶۶.

۱۰۱) موسوی، یوسف؛ فلسفه اخلاق فی الاسلام؛ مطبوعه الرساله، ۱۹۴۵.

۱۰۲) نیچه، فریدریش؛ فراسوی نیک و بد؛ ترجمه داریوش آشوری؛ تهران: انتشارات خوارزمی، ۱۳۶۲.

۱۰۳) —؛ تبارشناسی اخلاق؛ ترجمه داریوش آشوری؛ تهران: مؤسسه انتشارات آگاه، ۱۳۷۷.

۱۰۴) وارد، استیفن؛ درآمدی تاریخی به [فلسفه اخلاق]؛ ترجمه حسن پویان؛ تهران: نشر مرکز، ۱۳۷۴.

۱۰۵) وارنوک، جفری جیمز؛ فلسفه اخلاق در قرن حاضر؛ ترجمه و تعلیقات از صادق لاریجانی؛ تهران: مرکز انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۶۲.

۱۰۶) وارنوک، مری؛ انگریستانیسالیسم و اخلاق؛ ترجمه مسعود علیا؛ تهران: انتشارات ققنوس، ۱۳۷۹.

۱۰۷) —؛ فلسفه اخلاق در قرن بیستم؛ ترجمه و تحشیه ابوالقاسم فنایی؛ قم: بوستان کتاب قم، ۱۳۸۰.

۱۰۸) هاشمی، سید ابوالقاسم؛ منطق نظری، منطق عملی، اخلاق؛ [تهران]: مؤلف، ۱۳۶۵.

۱۰۹) هولمز، رابرت ال؛ مبانی فلسفه اخلاق؛ ترجمه مسعود علیا؛ تهران: انتشارات ققنوس، ۱۳۸۲.

- ۱۱۰) هیر، ریچارد مروین؛ زبان اخلاق؛ ترجمه امیر دیوانی؛ قم: انتشارات طه، ۱۳۸۳.
- ۱۱۱) هیوم، دیوید؛ تحقیق در مبادی اخلاق؛ ترجمه رضا تقیان ورزنده؛ اصفهان: انتشارات گویا، ۱۳۷۷.
- ۱۱۲) یالجن، مقداد؛ الاتجاه الاخلاقی فی الاسلام (دراسة مقارنة)؛ مصر: مكتبة الخانجي، ۱۳۹۲ ق.
- * شایان ذکر است که در تهیه مقدمه مکتوب حاضر از منابع زیر استفاده شده است:
- ۱) داروال، استیون و دیگران؛ نگاهی به فلسفه اخلاق در سده بیستم؛ ترجمه مصطفی ملکیان؛ تهران: دفتر پژوهش و نشر سهروردی، ۱۳۸۰.
- ۲) مصباح، محمد تقی؛ دروس فلسفه اخلاق؛ تهران: انتشارات اطلاعات، ۱۳۷۴.
- ۳) مصباح، مجتبی (تدرین کننده)؛ فلسفه اخلاق؛ قم: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۷۹.

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی